

Σκεψείς και
προτάσεις για την
**ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΙ
ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗ ΤΩΝ
ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ
ΕΛΑΙΩΝΩΝ**

ΓΙΩΡΓΟΣ Δ. ΚΩΣΤΕΛΕΝΟΣ Γεωπόνος (ΦΠ) Α.Π.Θ.
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ Κ. ΒΛΑΣΑΚΗ Τ. Γεωπόνος (ΦΠ) ΑΤΕΙΘ

ΠΟΡΟΣ ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ 2021

Δυστυχώς

για μία ακόμα φορά βρισκόμαστε μπροστά σε μία μεγάλη οικολογική και οικονομική καταστροφή που απειλή την κοινωνική συνοχή των περιοχών που επλήγησαν.

Σε όλες σχεδόν τις περιοχές

μαζί με τα δάση υπέστησαν καταστροφές και ελαιόδενδρα. Για την αντιμετώπιση των ζημιών που υπέστησαν τα ελαιόδενδρα αλλά και για την ανασύσταση των ολοκληρωτικά κατεστραμμένων ελαιώνων χρειάζεται γνώση.

Οι σκέψεις και οι προτάσεις

που ακολουθούν έχουν σκοπό να δώσουν κατευθυντήριες γραμμές προκειμένου να αποφευχθούν λάθη.

[1]

Οι ελιές όπως και πολλά άλλα αείφυλλα φυτά (κουμαριές, πουρνάρια κ.α.) αναγεννιούνται με φυσικό τρόπο μετά από πυρκαγιές, από ιστούς οι οποίοι διασώθηκαν της καταστροφής. Στα ελαιόδένδρα οι ιστοί αυτοί είναι λανθάνοντες οφθαλμοί που βρίσκονται συνήθως σε χοντρά μέρη των δένδρων, τα οποία είναι και πιο ανθεκτικά στις υψηλές θερμοκρασίες, όπως για παράδειγμα οι πρωτεύοντες βραχίονες και οι κορμοί.

Επίσης λανθάνοντες οφθαλμοί βρίσκονται στις βάσεις των κορμών και μέσα στο έδαφος λίγο πιο κάτω από την επιφάνεια.

[2]

Περισσότερο ευάλωτα σε ολοκληρωτική καταστροφή, δηλαδή σε ολική απώλεια όχι μόνον της κόμης αλλά και του ριζικού συστήματος, είναι συνήθως εκείνα τα δένδρα της ελιάς τα οποία έχουν ηλικία μικρότερη των 4 χρόνων, επειδή οι κορμοί τους δεν είναι ακόμα ισχυροί, καθώς και εκείνα που για διάφορους λόγους έχουν κορμούς κούφιους στο κέντρο τους και η φωτιά μπορεί εύκολα να επεκταθεί προς το εσωτερικό τους.

Αντίθετα τα παραγωγικά υγιή δένδρα μέσης ηλικίας, τα οποία έχουν ισχυρούς κορμούς και στη βάση τους καλοσχηματισμένους «κώδωνες», τις περισσότερες φορές, είναι πολύ πιο ανθεκτικά στις ολοκληρωτικές καταστροφές όπως οι πυρκαγιές και το ψύχος.

[3]

Η έκταση και η σοβαρότητα της καταστροφής των ελαιοδένδρων από πυρκαγιά εξαρτάται εκτός από την ηλικία των δένδρων και από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των πυρκαγιών όπως είναι για παράδειγμα η ταχύτητα της φωτιάς και των ανέμων, το ύψος της φωτιάς κ.α.

Όταν λοιπόν επικρατούν ισχυροί άνεμοι η ταχύτητα της φωτιάς είναι μεν μεγάλη, αλλά η χρονική διάρκεια που τα δένδρα υπόκεινται στις υψηλές θερμοκρασίες είναι μικρότερη, με συνέπεια να καταστρέφεται η κόμη και το φύλλωμα των δένδρων, χωρίς όμως να ζημιώνονται ανεπανόρθωτα οι βάσεις των κορμών και το ριζικό τους σύστημα. Αντίθετα όταν η φωτιά κινείται αργά, επιδρά για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα στα δένδρα και η ζημιά είναι σοβαρότερες.

Η έκταση και η σοβαρότητα της καταστροφής εξαρτάται επίσης και από την κατάσταση στην οποία βρίσκονται τα κτήματα. Σε κτήματα οργωμένα και καθαρά από ξερά χόρτα, η φωτιά περιορίζεται τις περισσότερες φορές μόνο στην κόμη των ελαιοδένδρων. Αντίθετα σε κτήματα ακαλλιέργητα ή εγκαταλειμμένα, που έχουν ξερά χόρτα, εκτός του ότι η φωτιά μεταδίδεται ευκολότερα, επεκτείνεται και προς τη βάση των δένδρων, μέχρι την επιφάνεια του εδάφους καίγοντας τους κορμούς.

[4]

Ο τρόπος και η μέθοδος του πολλαπλασιασμού των ελαιοδένδρων είναι επίσης καθοριστικός παράγοντας για την επιβίωση των ίδιων των δένδρων τον αγρό.

Είναι γνωστό ότι τα ελαιόδενδρα από την αρχαιότητα μέχρι και τις ημέρες μας πολλαπλασιάζονται με δύο βασικούς τρόπους :

- Με εμβολιασμό, τόσο στα φυτώρια, όσο και κατευθείαν στον αγρό.
- Με απ' ευθείας ήμερα τμήματα των φυτών, χωρίς εμβολιασμό, δηλαδή με φυλλοφόρα μοσχεύματα στην υδρονέφωση, κουτσουράκια, ιστοκαλλιέργεια, γόγγρους κ.α.

Τα ελαιόδενδρα λοιπόν που είναι απ' ευθείας ήμερα δηλαδή από μοσχεύματα, κουτσουράκια, ιστοκαλλιέργεια κ.λπ., επειδή δεν έχουν υποκείμενο και το ριζικό τους σύστημα είναι ήμερο, απ' όποιο τμήμα τους και να αναβλαστήσουν δίνουν αμέσως ήμερα και παραγωγικά δένδρα. Αντίθετα, στα ελαιόδενδρα από εμβολιασμό, ειδικά όταν οι ζημιές από την πυρκαγιά είναι εκτεταμένες, όταν αναβλαστάνουν στη βάση τους βγάζουν αγριελιές (υποκείμενα), οι οποίες στη συνέχεια απαιτούν επιπλέον χρόνο και κόπο για να εμβολιασθούν με την επιθυμητή ποικιλία.

[5]

Λίγες εβδομάδες μετά την καταστροφή από τις πυρκαγιές μέρους ή του συνόλου του υπέργειου μέρους των ελαιοδένδρων, που συνήθως συμβαίνουν από τα τέλη της άνοιξης μέχρι και τις αρχές του φθινοπώρου, τα καμένα ελαιόδενδρα αρχίζουν να εκπύσσουν από λανθάνοντες οφθαλμούς που διασώθηκαν πολλούς νεαρούς βλαστούς.

Η ζωηρότητα και η ταχύτητα της έκπτυξης των οφθαλμών εξαρτάται από την θέση που αυτοί βρίσκονται στα δένδρα. Όσο πιο κοντά στο έδαφος βρίσκονται τόσο περισσότερο ζωηροί είναι. Επίσης ο αριθμός των νεαρών βλαστών, εξαρτάται και από την έκταση της καταστροφής που υπέστησαν τα δένδρα αλλά και από την εδαφική υγρασία και τις καλλιεργητικές φροντίδες.

[6]

Η νεαρή βλάστηση που προκύπτει από τους λανθάνοντες οφθαλμούς χρειάζεται συνήθως δύο βλαστικές περιόδους μέχρι να εκδηλωθεί ικανοποιητικά (άνοιξη - φθινόπωρο ή φθινόπωρο - άνοιξη). Στην συνέχεια, ανάλογα με τον αριθμό των νεαρών βλαστών, την ζωηρότητά τους και την θέση τους πάνω στα δένδρα, μπορεί να γίνει μία ασφαλής εκτίμηση της ζημιάς και να αποφασισθούν οι μελλοντικοί χειρισμοί που πρέπει να γίνουν.

[7]

Θα πρέπει ακόμη να τονιστεί η αναγκαιότητα διατήρησης των διασωθέντων εκτεταμένων ριζικών συστημάτων των καμένων ελαιοδένδρων, όπου αυτό είναι δυνατό, όχι μόνον για την ανασύσταση των ελαιοδένδρων, αλλά και για το ίδιο το περιβάλλον. Διότι στα επικλινή εδάφη (πλαγιές) το εκτεταμένο επιφανειακό ριζικό σύστημα της ελιάς εκτός των άλλων συγκρατεί τα γόνιμα επιφανειακά εδάφη από πιθανή μελλοντική διάβρωση λόγω ισχυρών βροχοπτώσεων και τα προστατεύει από μη αναστρέψιμη

υποβάθμιση.

Είναι λοιπόν προτιμότερη η διατήρηση των καμένων ελαιοδένδρων, όπου αυτό είναι δυνατό, από την όποια πιθανή εκρίζωση και επαναφύτευση – αντικατάσταση των καμένων με νεαρά δενδρύλλια.

[8]

Επίσης δεν είναι φρόνιμο να γίνει καμία προσπάθεια αποκατάστασης των πυρόπληκτων ελαιώνων πριν περάσουν τουλάχιστον δύο (2) βλαστικές περιόδους (6 - 7 μήνες). Μόνον τότε θα είναι δυνατόν να γίνουν με ασφάλεια εκτιμήσεις ζημιών και να παρθούν αποφάσεις.

[9]

Σε όσες όμως περιπτώσεις κριθεί αναγκαίο να γίνουν επαναφυτεύσεις κατεστραμμένων ελαιοδένδρων, θα πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή στο φυτωριακό υλικό και τις ποικιλίες της ελιάς που θα χρησιμοποιηθούν, ώστε να μην υπάρξει υποβάθμιση και / ή ποικιλιακή αλλοίωση στη συγκρότηση των ελαιώνων της κάθε περιοχής.

Με άλλα λόγια επιβάλλεται να χρησιμοποιηθούν στις επαναφυτεύσεις υγιή δενδρύλλια από τις ίδιες ακριβώς ποικιλίες ελιάς που παραδοσιακά είχε η κάθε περιοχή, βελτιώνοντας, όπου αυτό είναι εφικτό, μόνο τις καλλιεργητικές τεχνικές (αποστάσεις φύτευσης, τρόπους καλλιέργειας, αρδευτικά συστήματα, μεθόδους συγκομιδής κτλ.).

[10]

Η Ελλάδα σήμερα διαθέτει άξιους και ικανούς αγρότες και ικανό επιστημονικό και φυτωριακό δυναμικό. Εάν λοιπόν θέλουμε να γίνει η σύγχρονη αυτή τραγωδία των

Φώτο 1.
Καμένο δένδρο από «έρπουσα» φωτιά

Φώτο 2.
Αναβλάστηση ήμερου δένδρου
στη βάση του κορμού.

Φώτο 3.
Καμένο ελαιόδενδρο
μέχρι τη βάση του.

περιοχών που επλήγησαν αρχή μίας νέας πνοής, χρειάζονται εκτός από πολιτική βούληση και συντονισμό, έξυπνες και σύγχρονες ιδέες και κατευθύνσεις.

[11]

Όλα τα δένδρα που θα αναβλαστήσουν απαιτούν ιδιαίτερες καλλιεργητικές φροντίδες όσο αφορά τις λιπάνσεις, τα κλαδέματα, την επιλογή των νέων βλαστών οι οποίοι και θα αποτελέσουν το νέο σκελετό των δένδρων και τη φυτοπροστασία.

[12]

Περισσότερη όμως προσοχή απ' όλα χρειάζεται να δοθεί στην προστασία της νέας ζωηρής βλάστησης από τους παγετούς τους επόμενου χειμώνα. Για το σκοπό αυτό πρέπει:

Φώτο 4.

Αναβλάστηση υποκειμένου στη βάση του κορμού
εμβολιασμένου δένδρου, που χρειάζεται εμβολιασμό.

Φώτο 5.

Αναβλάστηση δένδρου
στο ύψος του κορμού στη σταύρωση.

- Να αποφεύγονται οι αζωτούχες λιπάνσεις από τα μέσα του φθινοπώρου μέχρι και τις αρχές της επόμενης άνοιξης.
- Κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου και του χειμώνα να γίνουν τουλάχιστον 2 καλιούχες λιπάνσεις.
- Την περίοδο του χειμώνα τα δένδρα να ραντιστούν με χαλκούχα σκευάσματα το οποία εκτός από φυτοπροστασία αυξάνουν τη σχετική αντοχή της νεαρής – τρυφερής βλάστησης στο ψύχος.
- Να αποφεύγεται κάθε κλάδεμα που μπορεί να διεγείρει την έκπτυξη των λανθανόντων οφθαλμών εκτός εποχής.

Σκεψείς και
προτάσεις για την

**ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΙ
ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΗ ΤΩΝ
ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ
ΕΛΑΙΩΝΩΝ**

**ΓΙΩΡΓΟΣ Δ. ΚΩΣΤΕΛΕΝΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ Κ. ΒΛΑΣΑΚΗ**
ΠΟΡΟΣ ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ 2021

ΚΩΣΤΕΛΕΝΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ - Φυτώρια, Τροιζήνα Τροιζηνίας
GEORGE KOSTELENOS - Nurseries, Trizina Trizinias
τκ 18020 - ΕΛΛΑΣ / π.ο. 18020 - GREECE - t. (+30) 22980-35418 & 35338
info@kostelenosfytoria.gr / www.kostelenosfytoria.gr